

‘Laat kinderen gewoon spelen’

Speelpleinwerk wil niet dat schoolse doelen ook vrije tijd van kinderen gaan beheersen

- ▶ In Brussel nemen scholen vanaf de zomer speelpleinen over
- ▶ Vlaamse Dienst voor Speelpleinwerk is bezorgd om die evolutie
- ▶ Wil kinderen meer laten experimenteren en vrije tijd zelf invullen

Jan COLLA

„Zitten kinderen binnenkort twaalf maanden in de schoolbanken?” Met die provocerende vraag trekt de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk, die speelpleinen in Vlaanderen en Brussel ondersteunt en hun belangen behartigt, aan de alarmbel.

„Afgelopen paasvakantie was het de laatste keer dat het Brusselse speelpleinwerk in zijn huidige vorm plaatsvond”, zegt woordvoerder Bert Breugelmans. „Vanaf de zomer organiseren lokale scholen en het Onderwijscentrum Brussel de acht speelpleinen van de Vlaamse Gemeenschapscommissie, en niet langer de jeugddienst.”

Die commissie ziet speelpleinwerk als verbinding tussen vrije tijd en schooltijd. „We streven naar een pedagogische omkadering”, zegt Guy Vanhengel (Open Vld), bevoegd voor onderwijs. „Het aanbod moet sociale vaardigheden en taalontwikkeling ondersteunen. We vinden niet dat er van ’s ochtends tot ’s avonds vrij spel kan zijn. Professionalisering en deskundigheid zijn prioritair.”

De Vlaamse Dienst Speelpleinwerk heeft niks tegen een samenwerking met scholen. „Vandaag

speelt een op de drie speelpleinwerkingen in Vlaanderen en Brussel al op een school”, zegt Bert Breugelmans. „Ons grootste bezwaar is de principiële keuze die Brussel maakt. De basisfunctie van een speelpleinwerking is spelen om te spelen. Er hoeft op het speelplein niet gespeeld te worden om iets te leren, al is dat uiteraard eigen aan samen spelen. Hoe meer het spelen door kinderen zelf wordt ingevuld, hoe groter de kans op echte sociale interactie, taalontwikkeling, en grenzen verleggen.”

„Vooraf doelen bepalen, leidt tot een gestructureerd en beperkt aanbod vanuit begeleiders dat kinderen uitvoeren. Dat is net waar spelen *niet* om draait”, stelt Breugelmans. „Het ‘vrij spel’ dat minister Vanhengel afschildert als niet kwaliteitsvol, noemen wij een open aanbod. Kinderen stellen hun speelmenu zelf samen en genieten van echte vrije tijd: je zin doen, ver weg van schoolse eindtermen.”

„Geef kinderen ruimte voor verbeelding. Niet alles moet nuttig zijn”

Nog een pijnpunt is volgens Breugelmans de beperktere toegankelijkheid. „Het nieuwe speelpleinwerk in Brussel reserveert tot tachtig procent van de plaatsen voor kinderen die ingeschreven zijn in de organiserende school. Speelpleinwerk moet voor ieder kind toegankelijk zijn. Veel kinderen beslissen pas op het laatste moment of ze zin hebben om naar het speelplein te trekken. Dat wordt in de kiem gesmoord door een systeem van vooraf inschrijven per week.”

Ook over de ‘waardering’ in de vorm van een hogere financiële vergoeding die de gemeenschapscommissie voorstelt, valt wat te zeggen. „De belangrijkste motivatie om als animator op een speelplein aan de slag te gaan, is zin hebben. Dat is echte waardering. Geen enkele speelpleinploeg pleit voor meer vergoeding. Want hoe hoger het loon, hoe groter de kans op een loon-naar-werk-mentaliteit.”

De bekommernis dat spelen om te spelen steeds meer onder druk staat, is terecht, zegt kinderrechtcommissaris Bruno Vanobbergen. „Het comité van de Verenigde Naties voor de rechten van het kind signaleerde een drietal jaar geleden al dat kinderspel steeds meer functioneel wordt bekeken, ‘ten dienste van’. De VN stelden ook dat de school nu al zo’n sterke plaats inneemt in de tijdsbesteding van kinderen, dat we meer inmenging in het recht op vrije tijd en spel beter vermijden.”

Vanobbergen plaatst de discussie over de ‘verschooling’ van het spelen in een breder maatschappelijk kader. „Spel wordt steeds meer gelinkt aan begeleiding en aanwezigheid van volwassenen. Geleid spel laat nauwelijks ruimte voor kinderen om te doen wat ze willen. Er is nood aan meer evenwicht tussen structuur en vrijbuitelij, zodat kinderen zelf hun tijd kunnen verbeelden: ‘Wat gaan we nu eens doen?’ Je ziet dat taalgebruik ook in de speelgoedsector binnensluipen. Op speelgoed staan vermeldingen als ‘goed voor de fijne motoriek’ of ‘draagt bij tot de cognitieve ontwikkeling’. We moeten plaats laten voor zelfbestemming. Niet alles moet nuttig zijn.”

STANDPUNT

Bert CLAERHOUT

Op zoek naar de Zacheïssen van deze tijd

„ Ongeacht of u al dan niet een kerk, moskee, synagoge of tempel bezoekt, bestempelt u zichzelf als religieus, niet-religieus of als een overtuigd atheïst? Het onderzoeksbureau WIN/Gallup legde die vraag wereldwijd aan bijna 64.000 mensen voor. Uit de resultaten blijkt dat bijna twee derde van de wereldbevolking (63 procent) zich ‘religieus’ noemt. Zwart-Afrika, het Midden-Oosten en Noord-Afrika spannen de kroon, maar ook binnen eenzelfde continent zijn de verschillen vaak groot. In Thailand bijvoorbeeld noemt 94 procent van de ondervraagden zich religieus en slechts 1 procent atheïst, terwijl dat in China respectievelijk 7 en 61 procent is. Dat Europa tot de minst religieuze regio’s behoort, verbaast niet. Het aantal ondervraagden dat er zich religieus noemt, is in heel wat landen tot onder de 50 procent gedaald. Uitschieters zijn Zweden (19 procent), Tsjechië (23 procent) en Nederland (26 procent).

De cijfers voor ons land liggen dicht bij het West-Europese gemiddelde: 44 procent van de Belgen noemt zich religieus, 30 procent niet-religieus en 18 procent atheïst. Dat valt mee. Als je om je heen kijkt, heb je niet de indruk dat nog 44 procent van onze bevolking zich met een of andere religie verbonden voelt. De vaagheid en vrijblijvendheid van de vraag is daar uiteraard niet vreemd aan. Geloven dat er buiten de waarneembare wereld ‘iets’ is dat groter en beter is, is al voldoende om jezelf religieus te noemen. In die zin wijken de resultaten van WIN/Gallup niet af van andere recente onderzoeken. Zeker in Europa is de trend duidelijk: ook al neemt de kerkbetrokkenheid zienderogen af, religie verdwijnt daarmee niet uit de samenleving.

Als dergelijke bevindingen iets leren, dan is het wel dat velen reikhalzend blijven uitkijken naar dat ‘ietsje meer’. Ze zijn zoekend en nieuwsgierig, maar tegelijk schuchter en afstandelijk. In de schaduw wachten ze op een verlossend woord van iemand die hen met het mysterie van het mens-zijn leert om te gaan – een beetje zoals de tollenaar Zacheüs in Lucas 19, 1-10. Zacheüs had van Jezus gehoord en wilde weten wat voor iemand Hij was. Omdat hij klein van gestalte was, krom hij in een vijgenboom om Jezus te kunnen zien. In zijn boek *Geduld met God* gebruikt Tomas Halic, een Tsjechische theoloog en winnaar van de Templetonprijs, het verhaal van Zacheüs als beeld voor de hedendaagse, zoekende mens. Lopen onze straten niet vol Zacheïssen? Mensen die zich in de traditionele Kerken niet meer thuis voelen of die zelfs niet meer kennen, maar toch beziel zijn door die vreemde mengeling van nieuwsgierigheid, verwachting en verlangen naar iemand die doet wat Jezus met Zacheüs deed: hen bij hun naam noemen en hen aanmoedigen uit hun schuilplaats te komen.

Het jodendom leert dat elke generatie de Bijbel moet lezen en doorgronden om op haar manier de doortocht door de woestijn ten diepste te beleven. Dat is ook onze opdracht. Hoe kunnen wij als geloofsgemeenschap de Zacheïssen van deze tijd aanspreken? Niet door als Kerk terug te plooiën op een kleine kern of door ons van de samenleving af te zonderen, maar door zelf naar de anderen toe te stappen. Zo deed Jezus het met Zacheüs en zo houdt ook paus Franciscus het ons voor. Ouderen verwijzen vaak naar vroeger, toen de kerken nog volliepen. Maar ook die opleving volgde op veel grotere crisissen dan de crisis die we nu meemaken. Wezenlijker dan het koesteren van heimwee naar vroeger, is het benutten van de vele kansen die zich hier en nu aandienen om het goede te doen. Er zijn onmiskenbaar tekenen van hoop. Vooral in de steden vinden heel wat initiatieven plaats die het geloof opnieuw aantrekkelijker maken. Jongeren engageren zich nog wel degelijk voor stilte, soberheid en solidariteit met de minderbedeelden. Toegegeven, dat fleurt de cijfers over het kerkbezoek niet op. Belangrijker evenwel dan statistieken is dat mensen kansen krijgen om God te ontmoeten en dat ze leren Hem en elkaar lief te hebben.„

Een speelplein in het Brusselse Warandepark. „Niet alles moet ‘nuttig’ zijn.” © Jan Colla